

Вереша Р.В.

**ПРОЄКТ
КРИМІНАЛЬНОГО
КОДЕКСУ УКРАЇНИ
(АЛЬТЕРНАТИВНИЙ)**

Київ • Алерта • 2025

ЗА СПРИЯННЯ НАЦІОНАЛЬНОЇ НАУКОВОЇ ШКОЛИ КРИМІНАЛЬНОГО ПРАВА

Упорядник:

Вереша Роман Вікторович – доктор юридичних наук, професор, заслужений юрист України, лауреат Премії імені Ярослава Мудрого та Премії імені академіка Миколи Панова Національної академії правових наук України, заслужений професор Академії адвокатури України, Видатний адвокат України, член Всеукраїнської асоціації кримінального права та Міжнародної асоціації кримінального права (Париж, Франція). Член Ради ВГО «Асоціація платників податків України», голова її Територіального відділення в Чернігівській області, голова ГО «Чернігівщина».

Вереша Р.В.

В31 Проект Кримінального кодексу України (альтернативний): Київ: Алерта, 2025. 332 с.

ISBN 978-617-566-906-8

В процесі зближення національного законодавства до законодавства Європейського Союзу та законодавства держав Євроатлантичної спільноти ключову роль відіграє Верховна Рада України. В межах внесення змін та доповнень до Кримінального кодексу України, з одного боку, враховуються сучасні соціально-політичні і глобалізаційні виклики, а, з іншого, гарантується збереження національних правничих надбань і традицій. Верховна Рада України гарантує сталість і безперервність законотворчого процесу, з обов'язковим врахуванням згаданих вище складових, а також пропозицій та рекомендацій провідних міжнародних інституцій та інституцій громадянського суспільства України. Численні і важливі зміни та доповнення до Кримінального кодексу України є певним надбанням і мають враховуватись у подальшій законопроектній роботі. Інструментарій інкорпорації дозволив уніфікувати зміст Кримінального кодексу України, зберегти його аксіологічну основу, а, головне, він не порушує цілісності галузевої взаємодії: кримінальні – кримінальні процесуальні правовідносини, кримінальні – кримінально-виконавчі правовідносини. При цьому використано інтерфейс штучного інтелекту. Саме тому альтернативний проект Кримінального кодексу України відрізняє ґрунтовність, точність, повнота та доступність для сприйняття. Це в повній мірі відповідає сучасній доктрині кримінального права. Він складається із Загальної та Особливої частин і включає 537 статей.

Розраховано на учасників освітнього процесу, науковців, працівників правоохоронних органів, суддів, народних депутатів України, представників міжнародних інституцій та всіх, хто цікавиться питаннями кримінального права.

Roman V. Veresha

**PROJECT OF CRIMINAL
CODE OF UKRAINE
(*ALTERNATIVE*)**

Київ • Alerta • 2025

**WITH THE SUPPORT OF THE NATIONAL SCIENTIFIC SCHOOL OF
CRIMINAL LAW**

Compiled by:

Roman V. Veresha – Doctor of Law, Professor, Honored Lawyer of Ukraine, laureate of the Yaroslav Mudryi Prize and the Academician Mykola Panov Prize of the National Academy of Legal Sciences of Ukraine, Honored Professor of the Academy of Advocacy of Ukraine, Outstanding Lawyer of Ukraine, member of the All-Ukrainian Association of Criminal Law and the International Association of Criminal Law (Paris, France). Member of the Council of the All-Ukrainian Public Organization «Association of Taxpayers of Ukraine», Head of its Territorial Branch in Chernihiv Oblast, Head of the Public Organization «Chernihiv Region».

Roman V. Veresha

V31 Project of criminal code of Ukraine (alternative): Kyiv: Alerta, 2025. 332 p.
ISBN 978-617-566-906-8

In the process of approximation of national legislation with the legislation of the European Union and the legislation of the Euro-Atlantic Community, the Verkhovna Rada of Ukraine plays a key role. Within the framework of amendments and additions to the Criminal Code of Ukraine, on the one hand, modern socio-political and globalization challenges are taken into account, and, on the other, the preservation of national legal heritage and traditions is guaranteed. The Verkhovna Rada of Ukraine guarantees the stability and continuity of the law-making process, with mandatory consideration of the above-mentioned components, as well as proposals and recommendations of leading international institutions and civil society institutions of Ukraine. Numerous and important amendments and additions to the Criminal Code of Ukraine are a certain asset and should be taken into account in further legislative work. The incorporation toolkit allowed to unify the content of the Criminal Code of Ukraine, to preserve its axiological basis, and, most importantly, it does not violate the integrity of sectoral interaction: criminal – criminal procedural legal relations, criminal – criminal enforcement legal relations. In this case, an artificial intelligence interface was used. That is why the alternative draft of the Criminal Code of Ukraine is distinguished by its thoroughness, accuracy, completeness and accessibility for perception. This fully corresponds to the modern doctrine of criminal law. It consists of General and Special Parts and includes 537 articles.

Designed for participants in the educational process, scientists, law enforcement officers, judges, people's deputies of Ukraine, representatives of international institutions and everyone who is interested in criminal law issues.

ЗМІСТ

ПЕРЕДМОВА	5
FOREWORD	8

ЗАГАЛЬНА ЧАСТИНА

РОЗДІЛ I. ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ	10
Стаття 1. Завдання Кримінального кодексу України	10
Стаття 2. Підстава кримінальної відповідальності	10
РОЗДІЛ II. ЗАКОН ПРО КРИМІНАЛЬНУ ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ	10
Стаття 3. Законодавство України про кримінальну відповідальність	10
Стаття 4. Чинність закону про кримінальну відповідальність у часі	11
Стаття 5. Зворотна дія закону про кримінальну відповідальність у часі	11
Стаття 6. Чинність закону про кримінальну відповідальність щодо кримінального правопорушення, вчиненого на території України	12
Стаття 7. Чинність закону про кримінальну відповідальність щодо кримінальних правопорушень, вчинених громадянами України або особами без громадянства за межами України	12
Стаття 8. Чинність закону про кримінальну відповідальність щодо кримінальних правопорушень, вчинених іноземцями або особами без громадянства за межами України	13
Стаття 9. Правові наслідки засудження особи за межами України	13
Стаття 10. Вирішення питання про кримінальну відповідальність осіб, які підлягають кримінальній відповідальності за законодавством іноземної держави і перебувають на території України, та виконання вироків, винесених іноземними судами чи міжнародними судовими установами	14
РОЗДІЛ III. КРИМІНАЛЬНЕ ПРАВОПОРУШЕННЯ, ЙОГО ВИДИ ТА СТАДІЇ	15
Стаття 11. Поняття кримінального правопорушення	15
Стаття 12. Класифікація кримінальних правопорушень	15
Стаття 13. Закінчене та незакінчене кримінальне правопорушення	16
Стаття 14. Готування до кримінального правопорушення	16
Стаття 15. Замах на кримінальне правопорушення	16
Стаття 16. Кримінальна відповідальність за незакінчене кримінальне правопорушення	17
Стаття 17. Добровільна відмова при незакінченому кримінальному правопорушенні ..	17
РОЗДІЛ IV. ОСОБА, ЯКА ПІДЛЯГАЄ КРИМІНАЛЬНІЙ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ (СУБ'ЄКТ КРИМІНАЛЬНОГО ПРАВОПОРУШЕННЯ)	17
Стаття 18. Суб'єкт кримінального правопорушення	17
Стаття 19. Осудність	18
Стаття 20. Обмежена осудність	19
Стаття 21. Кримінальна відповідальність за кримінальні правопорушення, вчинені у стані алкогольного, наркотичного чи іншого сп'яніння або під впливом лікарських препаратів, що знижують увагу та швидкість реакції	19
Стаття 22. Вік, з якого може наставати кримінальна відповідальність	19
РОЗДІЛ V. ВИНА ТА ЇЇ ФОРМИ	20
Стаття 23. Вина	20
Стаття 24. Умисел і його види	20
Стаття 25. Необережність та її види	20
РОЗДІЛ VI. СПІВУЧАСТЬ У КРИМІНАЛЬНОМУ ПРАВОПОРУШЕННІ	21
Стаття 26. Поняття співучасті	21

Стаття 27. Види співучасників.....	21
Стаття 28. Вчинення кримінального правопорушення групою осіб, групою осіб за попередньою змовою, організованою групою або злочинною організацією.....	22
Стаття 29. Кримінальна відповідальність співучасників.....	22
Стаття 30. Кримінальна відповідальність організаторів та учасників організованої групи чи злочинної організації.....	23
Стаття 31. Добровільна відмова співучасників.....	23
Стаття 32. Кримінальна відповідальність військових командирів, інших осіб, які фактично діють як військові командири, та інших начальників.....	24
РОЗДІЛ VII. ПОВТОРНІСТЬ, СУКУПНІСТЬ ТА РЕЦИДИВ КРИМІНАЛЬНИХ ПРАВОПОРУШЕНЬ.....	25
Стаття 33. Повторність кримінальних правопорушень.....	25
Стаття 34. Сукупність кримінальних правопорушень.....	26
Стаття 35. Рецидив кримінальних правопорушень.....	26
Стаття 36. Правові наслідки повторності, сукупності та рецидиву кримінальних правопорушень.....	26
РОЗДІЛ VIII. ОБСТАВИНИ, ЩО ВИКЛЮЧАЮТЬ КРИМІНАЛЬНУ ПРОТИПРАВНІСТЬ ДІЯННЯ.....	26
Стаття 37. Необхідна оборона.....	26
Стаття 38. Уявна оборона.....	27
Стаття 39. Затримання особи, що вчинила кримінальне правопорушення.....	28
Стаття 40. Крайня необхідність.....	28
Стаття 41. Фізичний або психічний примус.....	28
Стаття 42. Виконання наказу або розпорядження.....	29
Стаття 43. Діяння, пов'язане з ризиком.....	29
Стаття 44. Виконання спеціального завдання з попередження чи розкриття кримінально протиправної діяльності організованої групи чи злочинної організації.....	30
Стаття 45. Виконання обов'язку щодо захисту Вітчизни, незалежності та територіальної цілісності України.....	30
РОЗДІЛ ІХ. ЗВІЛЬНЕННЯ ВІД КРИМІНАЛЬНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ.....	31
Стаття 46. Правові підстави та порядок звільнення від кримінальної відповідальності.....	31
Стаття 47. Звільнення від кримінальної відповідальності у зв'язку з дійовим каяттям.....	31
Стаття 48. Звільнення від кримінальної відповідальності у зв'язку з примиренням винного з потерпілим.....	32
Стаття 49. Звільнення від кримінальної відповідальності у зв'язку з передачею особи на поруки.....	32
Стаття 50. Звільнення від кримінальної відповідальності у зв'язку із зміною обстановки.....	33
Стаття 51. Звільнення від кримінальної відповідальності у зв'язку із закінченням строків давності.....	33
РОЗДІЛ Х. ПОКАРАННЯ ТА ЙОГО ВИДИ.....	34
Стаття 52. Поняття покарання та його мета.....	34
Стаття 53. Види покарань.....	34
Стаття 54. Основні та додаткові покарання.....	35
Стаття 55. Штраф.....	35
Стаття 56. Позбавлення військового, спеціального звання, рангу, чину або кваліфікаційного класу.....	37
Стаття 57. Позбавлення державної нагороди України.....	37
Стаття 58. Позбавлення права обіймати певні посади або займатися певною діяльністю.....	38
Стаття 59. Громадські роботи.....	39
Стаття 60. Виправні роботи.....	39
Стаття 61. Службові обмеження для військовослужбовців.....	39
Стаття 62. Конфіскація майна.....	40
Стаття 63. Пробаційний нагляд.....	40
Стаття 64. Арешт.....	41

Стаття 65. Обмеження волі	41
Стаття 66. Тримання в дисциплінарному батальйоні військовослужбовців	41
Стаття 67. Позбавлення волі на певний строк	42
Стаття 68. Довічне позбавлення волі	42
РОЗДІЛ XI. ПРИЗНАЧЕННЯ ПОКАРАННЯ	43
Стаття 69. Загальні засади призначення покарання	43
Стаття 70. Обставини, які пом'якшують покарання	43
Стаття 71. Обставини, які обтяжують покарання	44
Стаття 72. Призначення покарання за незакінчене кримінальне правопорушення та за кримінальне правопорушення, вчинене у співучасті	45
Стаття 73. Призначення більш м'якого покарання, ніж передбачено законом	46
Стаття 74. Призначення покарання за наявності обставин, що пом'якшують покарання	47
Стаття 75. Призначення більш м'якого покарання, ніж передбачено законом, у випадках укладання угоди про визнання винуватості у кримінальних провадженнях щодо корупційних кримінальних правопорушень або кримінальних правопорушень, пов'язаних з корупцією	47
Стаття 76. Призначення покарання за сукупністю кримінальних правопорушень	48
Стаття 77. Призначення покарання за сукупністю вироків	48
Стаття 78. Правила складання покарань та зарахування строку попереднього ув'язнення, домашнього арешту	49
Стаття 79. Обчислення строків покарання	51
РОЗДІЛ XII. ЗВІЛЬНЕННЯ ВІД ПОКАРАННЯ ТА ЙОГО ВІДБУВАННЯ ...51	51
Стаття 80. Звільнення від покарання та його відбудовання	51
Стаття 81. Звільнення від відбудовання покарання з випробуванням	52
Стаття 82. Обов'язки, які покладає суд на особу, звільнену від відбудовання покарання з випробуванням	53
Стаття 83. Застосування додаткових покарань у разі звільнення від відбудовання основного покарання з випробуванням	54
Стаття 84. Правові наслідки звільнення від відбудовання покарання з випробуванням	54
Стаття 85. Звільнення від відбудовання покарання з випробуванням вагітних жінок і жінок, які мають дітей віком до семи років	55
Стаття 86. Звільнення від відбудовання покарання у зв'язку із закінченням строків давності виконання обвинувального вироку	55
Стаття 87. Умовно-дострокове звільнення від відбудовання покарання	56
Стаття 88. Умовно-дострокове звільнення від відбудовання покарання для проходження військової служби	57
Стаття 89. Заміна покарання або його невідбутої частини більш м'яким	59
Стаття 90. Звільнення від відбудовання покарання вагітних жінок і жінок, які мають дітей віком до трьох років	60
Стаття 91. Звільнення від покарання за хворобою	61
Стаття 92. Звільнення від відбудовання покарання у зв'язку з прийняттям уповноваженим органом рішення про передачу засудженого для обміну як військовополоненого	61
Стаття 93. Звільнення від покарання на підставі закону України про амністію або акта про помилування	62
Стаття 94. Амністія	62
Стаття 95. Помилування	63
РОЗДІЛ XIII. СУДИМІСТЬ	63
Стаття 96. Правові наслідки судимості	63
Стаття 97. Строки погашення судимості	64
Стаття 98. Обчислення строків погашення судимості	65
Стаття 99. Зняття судимості	65
РОЗДІЛ XIV. ОБМЕЖУВАЛЬНІ ЗАХОДИ	66
Стаття 100. Обмежувальні заходи, що застосовуються до осіб, які вчинили домашнє насильство	66

РОЗДІЛ XV. ІНШІ ЗАХОДИ КРИМІНАЛЬНО-ПРАВОВОГО ХАРАКТЕРУ ...67

Стаття 101. Поняття та мета примусових заходів медичного характеру.....	67
Стаття 102. Особи, до яких застосовуються примусові заходи медичного характеру ...	67
Стаття 103. Види примусових заходів медичного характеру	67
Стаття 104. Продовження, зміна або припинення застосування примусових заходів медичного характеру	68
Стаття 105. Примусове лікування.....	70
Стаття 106. Спеціальна конфіскація	70
Стаття 107. Випадки застосування спеціальної конфіскації	71

РОЗДІЛ XVI. ЗАХОДИ КРИМІНАЛЬНО-ПРАВОВОГО ХАРАКТЕРУ ЩОДО ЮРИДИЧНИХ ОСІБ.....73

Стаття 108. Підстави для застосування до юридичних осіб заходів кримінально-правового характеру	73
Стаття 109. Юридичні особи, до яких застосовуються заходи кримінально-правового характеру	75
Стаття 110. Підстави для звільнення юридичної особи від застосування заходів кримінально-правового характеру	76
Стаття 111. Види заходів кримінально-правового характеру, що застосовуються до юридичних осіб.....	77
Стаття 112. Штраф, що накладається на юридичну особу.....	78
Стаття 113. Конфіскація майна.....	79
Стаття 114. Ліквідація	79
Стаття 115. Загальні правила застосування до юридичних осіб заходів кримінально-правового характеру	79
Стаття 116. Додаткові (нефінансові) заходи кримінально-правового характеру	80
Стаття 117. Застосування до юридичних осіб заходів кримінально-правового характеру за сукупністю кримінальних правопорушень.....	82

РОЗДІЛ XVII. ОСОБЛИВОСТІ КРИМІНАЛЬНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ ТА ПОКАРАННЯ НЕПОВНОЛІТНІХ.....83

Стаття 118. Звільнення від кримінальної відповідальності із застосуванням примусових заходів виховного характеру	83
Стаття 119. Види покарань	83
Стаття 120. Штраф	84
Стаття 121. Громадські та виправні роботи	84
Стаття 122. Пробаційний нагляд	84
Стаття 123. Позбавлення волі на певний строк.....	85
Стаття 124. Призначення покарання.....	85
Стаття 125. Звільнення від відбування покарання з випробуванням	85
Стаття 126. Звільнення від покарання із застосуванням примусових заходів виховного характеру	86
Стаття 127. Звільнення від кримінальної відповідальності та відбування покарання у зв'язку із закінченням строків давності	86
Стаття 128. Умовно-дострокове звільнення від відбування покарання	87
Стаття 129. Погашення та зняття судимості.....	88

ОСОБЛИВА ЧАСТИНА

РОЗДІЛ I. ЗЛОЧИНИ ПРОТИ ОСНОВ НАЦІОНАЛЬНОЇ БЕЗПЕКИ УКРАЇНИ.....89

Стаття 130. Дії, спрямовані на насильницьку зміну чи повалення конституційного ладу або на захоплення державної влади	89
Стаття 131. Посягання на територіальну цілісність і недоторканність України	89
Стаття 132. Фінансування дій, вчинених з метою насильницької зміни чи повалення конституційного ладу або захоплення державної влади, зміни меж території або державного кордону України.....	90

Стаття 133. Державна зрада	91
Стаття 134. Колабораційна діяльність	91
Стаття 135. Пособництво державі-агресору	94
Стаття 136. Посягання на життя державного чи громадського діяча	95
Стаття 137. Диверсія	95
Стаття 138. Шпигунство	95
Стаття 139. Перешкоджання законній діяльності Збройних Сил України та інших військових формувань	96
Стаття 140. Несанкціоноване поширення інформації про направлення, переміщення зброї, озброєння та бойових припасів в Україну, рух, переміщення або розміщення Збройних Сил України чи інших утворених відповідно до законів України військових формувань, вчинене в умовах воєнного або надзвичайного стану	96
РОЗДІЛ II. КРИМІНАЛЬНІ ПРАВОПОРУШЕННЯ ПРОТИ ЖИТТЯ ТА ЗДОРОВ'Я ОСОБИ.....97	
Стаття 141. Умисне вбивство	97
Стаття 142. Умисне вбивство, вчинене в стані сильного душевного хвилювання.....	98
Стаття 143. Умисне вбивство матір'ю своєї новонародженої дитини.....	98
Стаття 144. Умисне вбивство при перевищенні меж необхідної оборони або у разі перевищення заходів, необхідних для затримання особи, яка вчинила кримінальне правопорушення.....	98
Стаття 145. Вбивство через необережність.....	98
Стаття 146. Доведення до самогубства	99
Стаття 147. Умисне тяжке тілесне ушкодження	99
Стаття 148. Умисне середньої тяжкості тілесне ушкодження	100
Стаття 149. Умисне тяжке тілесне ушкодження, заподіяне у стані сильного душевного хвилювання.....	100
Стаття 150. Умисне заподіяння тяжких тілесних ушкоджень у разі перевищення меж необхідної оборони або у разі перевищення заходів, необхідних для затримання особи, яка вчинила кримінальне правопорушення.....	100
Стаття 151. Умисне легке тілесне ушкодження.....	101
Стаття 152. Побой і мордування.....	101
Стаття 153. Домашнє насильство	101
Стаття 154. Катування.....	102
Стаття 155. Необережне тяжке або середньої тяжкості тілесне ушкодження.....	102
Стаття 156. Погроза вбивством	103
Стаття 157. Зараження вірусом імунодефіциту людини чи іншої невеликої інфекційної хвороби	103
Стаття 158. Неналежне виконання професійних обов'язків, що спричинило зараження особи вірусом імунодефіциту людини чи іншої невеликої інфекційної хвороби	104
Стаття 159. Розголошення відомостей про проведення медичного огляду на виявлення зараження вірусом імунодефіциту людини чи іншої невеликої інфекційної хвороби	104
Стаття 160. Зараження венеричною хворобою.....	104
Стаття 161. Незаконне проведення абортів або стерилізації	105
Стаття 162. Залишення в небезпеці.....	106
Стаття 163. Ненадання допомоги особі, яка перебуває в небезпечному для життя стані.....	106
Стаття 164. Неналежне виконання обов'язків щодо охорони життя та здоров'я дітей	107
Стаття 165. Незаконна лікувальна діяльність	107
Стаття 166. Ненадання допомоги хворому медичним працівником	108
Стаття 167. Неналежне виконання професійних обов'язків медичним або фармацевтичним працівником.....	108
Стаття 168. Порушення прав пацієнта	108
Стаття 169. Незаконне проведення дослідів над людиною	109

Стаття 170. Порушення встановленого законом порядку трансплантації анатомічних матеріалів людини	109
Стаття 171. Насильницьке донорство	110
Стаття 172. Незаконне розголошення лікарської таємниці	111

РОЗДІЛ III. КРИМІНАЛЬНІ ПРАВОПОРУШЕННЯ ПРОТИ ВОЛІ, ЧЕСТІ ТА ГІДНОСТІ ОСОБИ

111

Стаття 173. Незаконне позбавлення волі або викрадення людини	111
Стаття 174. Насильницьке знущання	111
Стаття 175. Захоплення заручників	112
Стаття 176. Підміна дитини	112
Стаття 177. Торгівля людьми	112
Стаття 178. Експлуатація дітей	113
Стаття 179. Використання малолітньої дитини для заняття жебрацтвом	114
Стаття 180. Незаконне поміщення в заклад з надання психіатричної допомоги	115
Стаття 181. Примушування до шлюбу	115

РОЗДІЛ IV. КРИМІНАЛЬНІ ПРАВОПОРУШЕННЯ ПРОТИ СТАТЕВОЇ СВОБОДИ ТА СТАТЕВОЇ НЕДОТОРКАНОСТІ ОСОБИ

115

Стаття 182. Зґвалтування	115
Стаття 183. Сексуальне насильство	116
Стаття 184. Примушування до вступу в статевий зв'язок	117
Стаття 185. Вчинення дій сексуального характеру з особою, яка не досягла шістнадцятирічного віку	118
Стаття 186. Розбещення неповнолітніх	118
Стаття 187. Домагання дитини для сексуальних цілей	119

РОЗДІЛ V. КРИМІНАЛЬНІ ПРАВОПОРУШЕННЯ ПРОТИ ВИБОРЧИХ, ТРУДОВИХ ТА ІНШИХ ОСОБИСТИХ ПРАВ І СВОБОД ЛЮДИНИ І ГРОМАДЯНИНА

120

Стаття 188. Перешкоджання здійсненню виборчого права або права брати участь у референдумі, роботі виборчої комісії або комісії референдуму чи діяльності офіційного спостерігача	120
Стаття 189. Надання неправдивих відомостей до органу ведення Державного реєстру виборців або інше несанкціоноване втручання в роботу Державного реєстру виборців	121
Стаття 190. Незаконне використання виборчого бюлетеня, бюлетеня для голосування на референдумі, голосування виборцем, учасником референдуму більше одного разу, викрадення, пошкодження, приховування або знищення виборчого бюлетеня, бюлетеня для голосування на референдумі	122
Стаття 191. Незаконне знищення або пошкодження виборчої документації або документації референдуму	123
Стаття 192. Фальсифікація, підроблення, викрадення, пошкодження або знищення виборчої документації, документації референдуму, викрадення, пошкодження, приховування, знищення печатки виборчої комісії, комісії референдуму, виборчої скриньки, списку виборців чи учасників референдуму	124
Стаття 193. Порушення таємниці голосування	125
Стаття 194. Порушення порядку фінансування політичної партії, передвиборної агітації чи агітації референдуму	125
Стаття 195. Підкуп виборця, учасника референдуму, члена виборчої комісії або комісії з референдуму	127
Стаття 196. Порушення рівноправності громадян залежно від їх расової, національної, регіональної належності, релігійних переконань, інвалідності та за іншими ознаками	128
Стаття 197. Порушення недоторканності житла	129
Стаття 198. Порушення таємниці листування, телефонних розмов, телеграфної чи іншої кореспонденції, що передаються засобами зв'язку або через комп'ютер	129

Стаття 199. Ухилення від сплати аліментів на утримання дітей.....	130
Стаття 200. Ухилення від сплати коштів на утримання непрацездатних батьків.....	130
Стаття 201. Злісне невиконання обов'язків по догляду за дитиною або за особою, щодо якої встановлена опіка чи піклування.....	131
Стаття 202. Зловживання опікунськими правами.....	131
Стаття 203. Розголошення таємниці усиновлення (удочеріння).....	131
Стаття 204. Незаконні дії щодо усиновлення (удочеріння).....	132
Стаття 205. Перешкодження законній діяльності професійних спілок, політичних партій, громадських організацій.....	132
Стаття 206. Перешкодження законній професійній діяльності журналістів.....	132
Стаття 207. Грубе порушення законодавства про працю.....	133
Стаття 208. Грубе порушення угоди про працю.....	133
Стаття 209. Примушування до участі у страйку або перешкодження участі у страйку.....	134
Стаття 210. Невиплата заробітної плати, стипендії, пенсії чи інших установлених законом виплат.....	134
Стаття 211. Порушення авторського права і суміжних прав.....	135
Стаття 212. Порушення прав на винахід, корисну модель, промисловий зразок, топографію інтегральної мікросхеми, сорт рослин, раціоналізаторську пропозицію.....	136
Стаття 213. Пошкодження релігійних споруд чи культових будинків.....	136
Стаття 214. Незаконне утримання, осквернення або знищення релігійних святинь.....	137
Стаття 215. Перешкодження здійсненню релігійного обряду.....	137
Стаття 216. Посягання на здоров'я людей під приводом проповідання релігійних віровчень чи виконання релігійних обрядів.....	137
Стаття 217. Порушення недоторканності приватного життя.....	138
Стаття 218. Порушення права на отримання освіти.....	138
Стаття 219. Порушення права на безоплатну медичну допомогу.....	139

РОЗДІЛ VI. КРИМІНАЛЬНІ ПРАВОПОРУШЕННЯ ПРОТИ ВЛАСНОСТІ.....

Стаття 220. Крадіжка.....	139
Стаття 221. Грабіж.....	140
Стаття 222. Розбій.....	141
Стаття 223. Викрадення води, електричної або теплової енергії шляхом її самовільного використання.....	141
Стаття 224. Вимагання.....	142
Стаття 225. Шахрайство.....	142
Стаття 226. Привласнення, розтрата майна або заволодіння ним шляхом зловживання службовим становищем.....	143
Стаття 227. Заподіяння майнової шкоди шляхом обману або зловживання довірою.....	144
Стаття 228. Незаконне привласнення особою знайденого або чужого майна, що випадково опинилося у неї.....	145
Стаття 229. Умисне знищення або пошкодження майна.....	145
Стаття 230. Умисне пошкодження об'єктів електроенергетики.....	145
Стаття 231. Погроза знищення майна.....	146
Стаття 232. Необережне знищення або пошкодження майна.....	146
Стаття 233. Порушення обов'язків щодо охорони майна.....	146
Стаття 234. Самовільне зайняття земельної ділянки та самовільне будівництво.....	146
Стаття 235. Придбання, отримання, зберігання чи збут майна, одержаного кримінально протиправним шляхом.....	147

РОЗДІЛ VII. КРИМІНАЛЬНІ ПРАВОПОРУШЕННЯ У СФЕРІ ГОСПОДАРСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ.....

Стаття 236. Виготовлення, зберігання, придбання, перевезення, пересилання, ввезення в Україну з метою використання при продажу товарів, збуту або збут піддроблених грошей, державних цінних паперів, що існують у паперовій формі, білетів державної лотереї, марок акцизного податку чи голографічних захисних елементів.....	148
--	-----

Стаття 237. Незаконні дії з документами на переказ, платіжними картками та іншими засобами доступу до банківських рахунків, електронними грошима, обладнанням для їх виготовлення.....	148
Стаття 238. Контрабанда культурних цінностей та зброї.....	149
Стаття 239. Контрабанда лісоматеріалів та цінних порід дерев.....	150
Стаття 240. Незаконне використання з метою отримання прибутку гуманітарної допомоги, благодійних пожертв або безоплатної допомоги.....	151
Стаття 241. Контрабанда товарів.....	151
Стаття 242. Контрабанда піддакцизних товарів.....	152
Стаття 243. Незаконний обіг дисків для лазерних систем зчитування, матриць, обладнання та сировини для їх виробництва.....	153
Стаття 244. Незаконна діяльність з організації або проведення азартних ігор, лотерей.....	153
Стаття 245. Незаконне виготовлення, зберігання, збут або транспортування з метою збуту піддакцизних товарів.....	154
Стаття 246. Підроблення документів, які подаються для проведення державної реєстрації юридичної особи та фізичних осіб – підприємців.....	155
Стаття 247. Протидія законній господарській діяльності.....	155
Стаття 248. Протиправне заволодіння майном підприємства, установи, організації... ..	156
Стаття 249. Легалізація (відмивання) майна, одержаного злочинним шляхом.....	157
Стаття 250. Умисне порушення вимог законодавства про запобігання та протидію легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансуванню тероризму та фінансуванню розповсюдження зброї масового знищення.....	158
Стаття 251. Нецільове використання бюджетних коштів, здійснення видатків бюджету чи надання кредитів з бюджету без встановлених бюджетних призначень або з їх перевищенням.....	159
Стаття 252. Видання нормативно-правових актів, що зменшують надходження бюджету або збільшують витрати бюджету всупереч закону.....	159
Стаття 253. Ухилення від сплати податків, зборів (обов'язкових платежів).....	160
Стаття 254. Ухилення від сплати єдиного внеску на загально-обов'язкове державне соціальне страхування та страхових внесків на загальнообов'язкове державне пенсійне страхування.....	162
Стаття 255. Порушення порядку здійснення заготівлі металобрухту та операцій з металобрухтом.....	163
Стаття 256. Доведення банку до неплатоспроможності.....	164
Стаття 257. Доведення до банкрутства.....	164
Стаття 258. Порушення порядку ведення бази даних про вкладників або порядку формування звітності.....	165
Стаття 259. Фальсифікація фінансових документів та звітності фінансової організації, приховування неплатоспроможності фінансової установи або підстав для відкликання (анулювання) ліцензії фінансової установи.....	165
Стаття 260. Шахрайство з фінансовими ресурсами.....	166
Стаття 261. Маніпулювання на організованих ринках.....	166
Стаття 262. Маніпулювання на енергетичному ринку.....	167
Стаття 263. Підроблення документів, які подаються для реєстрації випуску цінних паперів.....	168
Стаття 264. Виготовлення, збут та використання підроблених цінних паперів (крім державних цінних паперів).....	168
Стаття 265. Умисне введення в обіг на ринку України (випуск на ринок України) небезпечної продукції.....	169
Стаття 266. Незаконне використання знака для товарів і послуг, фірмового найменування, кваліфікованого зазначення походження товару.....	169
Стаття 267. Незаконне збирання з метою використання або використання відомостей, що становлять комерційну або банківську таємницю.....	170
Стаття 268. Розголошення комерційної, банківської таємниці або професійної таємниці на ринках капіталу та організованих товарних ринках.....	170

Стаття 269. Незаконне використання інсайдерської інформації	171
Стаття 270. Приховування інформації про діяльність емітента	172
Стаття 271. Незаконне використання інсайдерської інформації щодо оптових енергетичних продуктів	172
Стаття 272. Незаконна приватизація державного, комунального майна	174

РОЗДІЛ VIII. КРИМІНАЛЬНІ ПРАВОПОРУШЕННЯ

ПРОТИ ДОВКІЛЛЯ	174
Стаття 273. Порухнення правил екологічної безпеки	174
Стаття 274. Невжиття заходів щодо ліквідації наслідків екологічного забруднення	175
Стаття 275. Приховування або перекручення відомостей про екологічний стан або захворюваність населення	175
Стаття 276. Забруднення або псування земель	175
Стаття 277. Незаконне заволодіння ґрунтовим покривом (поверхневим шаром) земель	176
Стаття 278. Незаконне заволодіння землями водного фонду в особливо великих розмірах	177
Стаття 279. Порухнення правил охорони або використання надр, незаконне видобування корисних копалин	177
Стаття 280. Незаконне видобування, збут, придбання, передача, пересилання, перевезення, переробка бурштину	178
Стаття 281. Забруднення атмосферного повітря	179
Стаття 282. Порухнення правил охорони вод	179
Стаття 283. Забруднення моря	180
Стаття 284. Порухнення законодавства про континентальний шельф України	181
Стаття 285. Знищення або пошкодження об'єктів рослинного світу	181
Стаття 286. Незаконна порубка або незаконне перевезення, зберігання, збут лісу	182
Стаття 287. Порухнення законодавства про захист рослин	182
Стаття 288. Незаконне полювання	183
Стаття 289. Незаконне зайняття рибним, звіриним або іншим водним добувним промислом	183
Стаття 290. Проведення вибухових робіт з порушенням правил охорони рибних запасів	184
Стаття 291. Порухнення ветеринарних правил	184
Стаття 292. Умисне знищення або пошкодження територій, взятих під охорону держави, та об'єктів природно-заповідного фонду	184
Стаття 293. Проектування чи експлуатація споруд без систем захисту довкілля	184
Стаття 294. Безгосподарське використання земель	185

РОЗДІЛ ІХ. КРИМІНАЛЬНІ ПРАВОПОРУШЕННЯ

ПРОТИ ГРОМАДСЬКОЇ БЕЗПЕКИ	186
Стаття 295. Створення, керівництво злочинною спільнотою або злочинною організацією, а також участь у ній	186
Стаття 296. Встановлення або поширення злочинного впливу	187
Стаття 297. Організація, сприяння у проведенні або участь у злочинному зібранні (сходці)	187
Стаття 298. Звернення за застосуванням злочинного впливу	188
Стаття 299. Сприяння учасникам злочинних організацій та укриття їх злочинної діяльності	188
Стаття 300. Бандитизм	188
Стаття 301. Терористичний акт	189
Стаття 302. Втягнення у вчинення терористичного акту	190
Стаття 303. Публічні заклики до вчинення терористичного акту	190
Стаття 304. Створення терористичної групи чи терористичної організації	190
Стаття 305. Сприяння вчиненню терористичного акту, проходження навчання тероризму	191
Стаття 306. Фінансування тероризму	191

Стаття 307. Перетинання державного кордону України з терористичною метою	193
Стаття 308. Завідомо неправдиве повідомлення про загрозу безпеці громадян, знищення чи пошкодження об'єктів власності	193
Стаття 309. Створення не передбачених законом воєнізованих або збройних формувань	194
Стаття 310. Напад на об'єкти, на яких є предмети, що становлять підвищену небезпеку для оточення	195
Стаття 311. Викрадення, привласнення, вимагання вогнепальної зброї, бойових припасів, вибухових речовин чи радіоактивних матеріалів або заволодіння ними шляхом шахрайства або зловживанням службовим становищем	195
Стаття 312. Незаконне поводження зі зброєю, бойовими припасами або вибуховими речовинами	195
Стаття 313. Незаконне виготовлення, переробка чи ремонт вогнепальної зброї або фальсифікація, незаконне видалення чи зміна її маркування, або незаконне виготовлення бойових припасів, вибухових речовин чи вибухових пристроїв	196
Стаття 314. Недбале зберігання вогнепальної зброї або бойових припасів	196
Стаття 315. Незаконне поводження з радіоактивними матеріалами	197
Стаття 316. Незаконне виготовлення ядерного вибухового пристрою чи пристрою, що розсіює радіоактивний матеріал або випромінює радіацію	197
Стаття 317. Погроза вчинити викрадення або використати радіоактивні матеріали ..	198
Стаття 318. Порушення правил поводження з вибуховими, легкозаймистими та їдкими речовинами або радіоактивними матеріалами	198
Стаття 319. Порушення вимог режиму радіаційної безпеки	199
Стаття 320. Незаконне ввезення на територію України відходів і вторинної сировини	199
Стаття 321. Незаконне перевезення на повітряному судні вибухових або легкозаймистих речовин	200
Стаття 322. Порушення встановлених законодавством вимог пожежної або техногенної безпеки	200
Стаття 323. Умисне знищення або пошкодження об'єктів житлово-комунального господарства	201
РОЗДІЛ X. КРИМІНАЛЬНІ ПРАВОПОРУШЕННЯ ПРОТИ БЕЗПЕКИ ВИРОБНИЦТВА	201
Стаття 324. Порушення вимог законодавства про охорону праці	201
Стаття 325. Порушення правил безпеки під час виконання робіт з підвищеною небезпекою	202
Стаття 326. Порушення правил безпеки на вибухонебезпечних підприємствах або у вибухонебезпечних цехах	202
Стаття 327. Порушення правил ядерної або радіаційної безпеки	203
Стаття 328. Порушення правил, що стосуються безпечного використання промислової продукції або безпечної експлуатації будівель і споруд	203
РОЗДІЛ XI. КРИМІНАЛЬНІ ПРАВОПОРУШЕННЯ ПРОТИ БЕЗПЕКИ РУХУ ТА ЕКСПЛУАТАЦІЇ ТРАНСПОРТУ	204
Стаття 329. Порушення правил безпеки руху або експлуатації залізничного, водного чи повітряного транспорту	204
Стаття 330. Здійснення професійної діяльності членом екіпажу або обслуговування повітряного руху диспетчером управління повітряним рухом (диспетчером служби руху) у стані алкогольного сп'яніння або під впливом наркотичних чи психотропних речовин	205
Стаття 331. Пошкодження шляхів сполучення і транспортних засобів	205
Стаття 332. Угон або захоплення залізничного рухомого складу, повітряного, морського чи річкового судна	205
Стаття 333. Блокування транспортних комунікацій, а також захоплення транспортного підприємства	206
Стаття 334. Примушування працівника транспорту до невиконання своїх службових обов'язків	206

Стаття 335. Порушення правил повітряних польотів	207
Стаття 336. Порушення правил використання повітряного простору.....	207
Стаття 337. Самовільне без нагальної потреби зупинення поїзда	208
Стаття 338. Ненадання допомоги судну та особам, що зазнали лиха	208
Стаття 339. Невідомлення капітаном назви свого судна при зіткненні суден	208
Стаття 340. Порушення правил безпеки дорожнього руху або експлуатації транспорту особами, які керують транспортними засобами	209
Стаття 341. Порушення правил безпеки дорожнього руху або експлуатації транспорту особами, які керують транспортними засобами в стані сп'яніння	209
Стаття 342. Випуск в експлуатацію технічно несправних транспортних засобів або інше порушення їх експлуатації	210
Стаття 343. Порушення нормативно-правових актів, норм і правил, що стосуються забезпечення дорожнього руху	211
Стаття 344. Незаконне заволодіння транспортним засобом	211
Стаття 345. Знищення, підробка або заміна номерів вузлів та агрегатів транспортного засобу	212
Стаття 346. Порушення чинних на транспорті правил.....	212
Стаття 347. Пошкодження об'єктів магістральних або промислових нафто-, газо-, конденсатопроводів та нафтопродуктопроводів	213

РОЗДІЛ XII. КРИМІНАЛЬНІ ПРАВОПОРУШЕННЯ ПРОТИ ГРОМАДСЬКОГО ПОРЯДКУ ТА МОРАЛЬНОСТІ

Стаття 348. Групове порушення громадського порядку.....	213
Стаття 349. Масові заворушення.....	214
Стаття 350. Заклики до вчинення дій, що загрожують громадському порядку	214
Стаття 351. Хуліганство	214
Стаття 352. Наруга над могилою, іншим місцем поховання або над тілом померлого.....	215
Стаття 353. Незаконне проведення пошукових робіт на об'єкті археологічної спадщини, знищення, руйнування або пошкодження об'єктів культурної спадщини.....	216
Стаття 354. Знищення, пошкодження або приховування документів чи унікальних документів Національного архівного фонду	217
Стаття 355. Жорстоке поводження з тваринами	217
Стаття 356. Ввезення, виготовлення або розповсюдження творів, що пропагують культ насильства і жорстокості, расову, національну чи релігійну нетерпимість та дискримінацію	218
Стаття 357. Ввезення, виготовлення, збут і розповсюдження порнографічних предметів ..	219
Стаття 358. Одержання доступу до дитячої порнографії, її придбання, зберігання, ввезення, перевезення чи інше переміщення, виготовлення, збут і розповсюдження	219
Стаття 359. Проведення видовищного заходу сексуального характеру за участю неповнолітньої особи.....	221
Стаття 360. Створення або утримання місць розпусти і звідництво.....	221
Стаття 361. Сутенерство або втягнення особи в заняття проституцією	222
Стаття 362. Втягнення неповнолітніх у протиправну діяльність	223

РОЗДІЛ XIII. КРИМІНАЛЬНІ ПРАВОПОРУШЕННЯ У СФЕРІ ОБІГУ НАРКОТИЧНИХ ЗАСОБІВ, ПСИХОТРОПНИХ РЕЧОВИН, ЇХ АНАЛОГІВ АБО ПРЕКУРСОРІВ ТА ІНШІ КРИМІНАЛЬНІ ПРАВОПОРУШЕННЯ ПРОТИ ЗДОРОВ'Я НАСЕЛЕННЯ

Стаття 363. Контрабанда наркотичних засобів, психотропних речовин, їх аналогів чи прекурсорів або фальсифікованих лікарських засобів	223
Стаття 364. Використання коштів, здобутих від незаконного обігу наркотичних засобів, психотропних речовин, їх аналогів, прекурсорів, отруйних чи сильнодіючих речовин або отруйних чи сильнодіючих лікарських засобів	224
Стаття 365. Незаконне виробництво, виготовлення, придбання, зберігання, перевезення, пересилання чи збут наркотичних засобів, психотропних речовин або їх аналогів	225
Стаття 366. Викрадення, привласнення, вимагання наркотичних засобів, психотропних речовин або їх аналогів чи заволодіння ними шляхом шахрайства або зловживання службовим становищем.....	226

Стаття 367. Незаконне виробництво, виготовлення, придбання, зберігання, перевезення чи пересилання наркотичних засобів, психотропних речовин або їх аналогів без мети збуту	226
Стаття 368. Посів або вирощування снотворного маку чи конопель	227
Стаття 369. Незаконне виробництво, виготовлення, придбання, зберігання, перевезення чи пересилання прекурсорів	228
Стаття 370. Викрадення, привласнення, вимагання прекурсорів або заволодіння ними шляхом шахрайства або зловживання службовим становищем	228
Стаття 371. Викрадення, привласнення, вимагання обладнання, призначеного для виготовлення наркотичних засобів, психотропних речовин або їх аналогів, чи заволодіння ним шляхом шахрайства або зловживання службовим становищем та інші незаконні дії з таким обладнанням	229
Стаття 372. Незаконне введення в організм наркотичних засобів, психотропних речовин або їх аналогів	230
Стаття 373. Схиляння до вживання наркотичних засобів, психотропних речовин або їх аналогів	230
Стаття 374. Незаконне публічне вживання наркотичних засобів	231
Стаття 375. Організація або утримання місць для незаконного вживання, виробництва чи виготовлення наркотичних засобів, психотропних речовин або їх аналогів	231
Стаття 376. Незаконне виготовлення, підроблення, використання чи збут підроблених документів на отримання наркотичних засобів, психотропних речовин або прекурсорів	231
Стаття 377. Незаконна видача рецепта на право придбання наркотичних засобів або психотропних речовин	232
Стаття 378. Порушення встановлених правил обігу наркотичних засобів, психотропних речовин, їх аналогів або прекурсорів	232
Стаття 379. Незаконне виробництво, виготовлення, придбання, перевезення, пересилання, зберігання з метою збуту або збут отруйних чи сильнодіючих речовин або отруйних чи сильнодіючих лікарських засобів	233
Стаття 380. Фальсифікація лікарських засобів або обіг фальсифікованих лікарських засобів	234
Стаття 381. Порушення встановленого порядку доклінічного вивчення, клінічних випробувань і державної реєстрації лікарських засобів	235
Стаття 382. Незаконна організація або утримання місць для вживання одурманюючих засобів	236
Стаття 383. Спонукування неповнолітніх до застосування допінгу	236
Стаття 384. Схиляння неповнолітніх до вживання одурманюючих засобів	237
Стаття 385. Порушення санітарних правил і норм щодо запобігання інфекційним хворобам та масовим отруєнням	237
Стаття 386. Порушення правил поводження з мікробіологічними або іншими біологічними агентами чи токсинами	237
Стаття 387. Заготівля, перероблення або збут радіоактивно забруднених продуктів харчування чи іншої продукції	238
РОЗДІЛ XIV. КРИМІНАЛЬНІ ПРАВОПОРУШЕННЯ У СФЕРІ ОХОРОНИ ДЕРЖАВНОЇ ТАЄМНИЦІ, НЕДОТОРКАНОСТІ ДЕРЖАВНИХ КОРДОНІВ, ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПРИЗОВУ ТА МОБІЛІЗАЦІЇ	238
Стаття 388. Розголошення державної таємниці	238
Стаття 389. Втрата документів, що містять державну таємницю	239
Стаття 390. Передача або збирання відомостей, що становлять службову інформацію, зібрану у процесі оперативного-розшукової, контррозвідувальної діяльності, у сфері оборони країни	239
Стаття 391. Незаконне переправлення осіб через державний кордон України	240
Стаття 392. Порушення порядку в'їзду на тимчасово окуповану територію України та виїзду з неї	240

Стаття 393. Незаконне перетинання державного кордону України	241
Стаття 394. Порухення порядку здійснення міжнародних передач товарів, що підлягають державному експортному контролю	241
Стаття 395. Порухення правил міжнародних польотів	241
Стаття 396. Ухилення від призову на строкову військову службу, військову службу за призовом осіб офіцерського складу	242
Стаття 397. Ухилення від призову на військову службу під час мобілізації, на особливий період, на військову службу за призовом осіб із числа резервистів в особливий період	242
Стаття 398. Ухилення від проходження служби цивільного захисту в особливий період чи у разі проведення цільової мобілізації	242
Стаття 399. Ухилення від прийняття на військову службу за контрактом	242
Стаття 400. Ухилення від військового обліку або навчальних (спеціальних) зборів	242

РОЗДІЛ XV. КРИМІНАЛЬНІ ПРАВОПОРУШЕННЯ ПРОТИ АВТОРИТЕТУ ОРГАНІВ ДЕРЖАВНОЇ ВЛАДИ, ОРГАНІВ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ, ОБ'ЄДНАНЬ ГРОМАДЯН ТА КРИМІНАЛЬНІ ПРАВОПОРУШЕННЯ ПРОТИ ЖУРНАЛІСТІВ ...243

Стаття 401. Наруга над державними символами	243
Стаття 402. Незаконне підняття Державного Прапора України на річковому або морському судні	243
Стаття 403. Незаконне перешкоджання організації або проведенню зборів, мітингів, походів і демонстрацій	244
Стаття 404. Захоплення державних або громадських будівель чи споруд	244
Стаття 405. Опір представникові влади, працівникові правоохоронного органу, державному виконавцю, приватному виконавцю, члену громадського формування з охорони громадського порядку і державного кордону або військовослужбовцеві, уповноваженій особі Фонду гарантування вкладів фізичних осіб	244
Стаття 406. Втручання в діяльність працівника правоохоронного органу, судового експерта, працівника державної виконавчої служби, приватного виконавця	245
Стаття 407. Втручання у діяльність державного діяча	245
Стаття 408. Погроза або насильство щодо працівника правоохоронного органу	246
Стаття 409. Погроза або насильство щодо журналіста	247
Стаття 410. Погроза або насильство щодо державного чи громадського діяча	248
Стаття 411. Умисне знищення або пошкодження майна працівника правоохоронного органу, працівника органу державної виконавчої служби чи приватного виконавця	248
Стаття 412. Умисне знищення або пошкодження майна журналіста	249
Стаття 413. Посягання на життя працівника правоохоронного органу, члена громадського формування з охорони громадського порядку і державного кордону або військовослужбовця	249
Стаття 414. Посягання на життя журналіста	250
Стаття 415. Захоплення представника влади або працівника правоохоронного органу як заручника	250
Стаття 416. Захоплення журналіста як заручника	250
Стаття 417. Погроза або насильство щодо службової особи чи громадянина, який виконує громадський обов'язок	250
Стаття 418. Перешкоджання діяльності народного депутата України та депутата місцевої ради	251
Стаття 419. Перешкоджання діяльності органу державного фінансового контролю, Рахункової палати, члена Рахункової палати	251
Стаття 420. Перешкоджання діяльності Вищої ради правосуддя, Вищої кваліфікаційної комісії суддів України	252
Стаття 421. Умисне знищення або пошкодження майна службової особи чи громадянина, який виконує громадський обов'язок	252

Стаття 422. Самовільне присвоєння владних повноважень або звання службової особи	252
Стаття 423. Підкуп працівника підприємства, установи чи організації	253
Стаття 424. Примушування до виконання чи невиконання цивільно-правових зобов'язань	255
Стаття 425. Самоправство	255
Стаття 426. Викрадення, привласнення, вимагання документів, штампів, печаток, заволодіння ними шляхом шахрайства чи зловживання службовим становищем або їх пошкодження	256
Стаття 427. Підроблення документів, печаток, штампів та бланків, збут чи використання підроблених документів, печаток, штампів	256
Стаття 428. Незаконні придбання, збут або використання спеціальних технічних засобів отримання інформації	258
Стаття 429. Умисне пошкодження або руйнування телекомунікаційної мережі	258
РОЗДІЛ XVI. КРИМІНАЛЬНІ ПРАВОПОРУШЕННЯ У СФЕРІ ВИКОРИСТАННЯ ЕЛЕКТРОННО-ОБЧИСЛЮВАЛЬНИХ МАШИН (КОМП'ЮТЕРІВ), СИСТЕМ ТА КОМП'ЮТЕРНИХ МЕРЕЖ І МЕРЕЖ ЕЛЕКТРОЗВ'ЯЗКУ	259
Стаття 430. Несанкціоноване втручання в роботу інформаційних (автоматизованих), електронних комунікаційних, інформаційно-комунікаційних систем, електронних комунікаційних мереж	259
Стаття 431. Створення з метою протиправного використання, розповсюдження або збуту шкідливих програмних чи технічних засобів, а також їх розповсюдження або збут	261
Стаття 432. Несанкціоновані збут або розповсюдження інформації з обмеженим доступом, яка зберігається в електронно-обчислювальних машинах (комп'ютерах), автоматизованих системах, комп'ютерних мережах або на носіях такої інформації	261
Стаття 433. Несанкціоновані дії з інформацією, яка оброблюється в електронно-обчислювальних машинах (комп'ютерах), автоматизованих системах, комп'ютерних мережах або зберігається на носіях такої інформації, вчинені особою, яка має право доступу до неї	262
Стаття 434. Порушення правил експлуатації електронно-обчислювальних машин (комп'ютерів), автоматизованих систем, комп'ютерних мереж чи мереж електрозв'язку або порядку чи правил захисту інформації, яка в них оброблюється	262
Стаття 435. Перешкодження роботі електронно-обчислювальних машин (комп'ютерів), автоматизованих систем, комп'ютерних мереж чи мереж електрозв'язку шляхом масового розповсюдження повідомлень електрозв'язку	263
РОЗДІЛ XVII. КРИМІНАЛЬНІ ПРАВОПОРУШЕННЯ У СФЕРІ СЛУЖБОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ТА ПРОФЕСІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ, ПОВ'ЯЗАНОЇ З НАДАННЯМ ПУБЛІЧНИХ ПОСЛУГ	263
Стаття 436. Зловживання владою або службовим становищем	263
Стаття 437. Зловживання повноваженнями службовою особою юридичної особи приватного права незалежно від організаційно-правової форми	265
Стаття 438. Здійснення народним депутатом України на пленарному засіданні Верховної Ради України голосування замість іншого народного депутата України ..	265
Стаття 439. Перевищення влади або службових повноважень працівником правоохоронного органу	266
Стаття 440. Зловживання повноваженнями особами, які надають публічні послуги ...	266
Стаття 441. Бездіяльність працівника правоохоронного органу щодо незаконної діяльності з організації або проведення азартних ігор, лотерей	267
Стаття 442. Службове підроблення	267
Стаття 443. Декларування недостовірної інформації	268
Стаття 444. Неподання суб'єктом декларування декларації особи, уповноваженої на виконання функцій держави або місцевого самоврядування	269

Стаття 445. Службова недбалість	269
Стаття 446. Прийняття пропозиції, обіцянки або одержання неправомірної вигоди службовою особою	270
Стаття 447. Підкуп службової особи юридичної особи приватного права незалежно від організаційно-правової форми	271
Стаття 448. Підкуп особи, яка надає публічні послуги	272
Стаття 449. Незаконне збагачення	273
Стаття 450. Пропозиція, обіцянка або надання неправомірної вигоди службовій особі	274
Стаття 451. Зловживання впливом	275
Стаття 452. Протиправний вплив на результати офіційних спортивних змагань	276
Стаття 453. Провокація підкупу	276

РОЗДІЛ XVIII. КРИМІНАЛЬНІ ПРАВОПОРУШЕННЯ

ПРОТИ ПРАВОСУДДЯ

Стаття 454. Завідомо незаконні затримання, привід, домашній арешт або тримання під вартою	277
Стаття 455. Притягнення завідомо невинного до кримінальної відповідальності	277
Стаття 456. Примушування давати показання	278
Стаття 457. Порушення права на захист	278
Стаття 458. Втручання в діяльність судових органів	278
Стаття 459. Незаконне втручання в роботу автоматизованих систем в органах та установах системи правосуддя	279
Стаття 460. Погроза або насильство щодо судді, народного засідателя чи присяжного	279
Стаття 461. Умисне знищення або пошкодження майна судді, народного засідателя чи присяжного	280
Стаття 462. Посягання на життя судді, народного засідателя чи присяжного у зв'язку з їх діяльністю, пов'язаною із здійсненням правосуддя	280
Стаття 463. Невжиття заходів безпеки щодо осіб, взятих під захист	280
Стаття 464. Розголошення відомостей про заходи безпеки щодо особи, взятої під захист	281
Стаття 465. Невиконання судового рішення	281
Стаття 466. Завідомо неправдиве повідомлення про вчинення кримінального правопорушення	282
Стаття 467. Введення в оману суду або іншого уповноваженого органу	282
Стаття 468. Відмова свідка від давання показань або відмова експерта, спеціаліста чи перекладача від виконання покладених на них обов'язків	283
Стаття 469. Перешкоджання з'явленню свідка, потерпілого, експерта, спеціаліста, примушування їх до відмови від давання показань чи висновку	283
Стаття 470. Розголошення даних оперативно-розшукової діяльності, досудового розслідування	284
Стаття 471. Незаконні дії щодо майна, на яке накладено арешт, заставленого майна або майна, яке описано чи підлягає конфіскації	285
Стаття 472. Ухилення від покарання, не пов'язаного з позбавленням волі	285
Стаття 473. Умисне невиконання угоди про примирення або про визнання винуватості	286
Стаття 474. Злісне ухилення особи від відбудовання адміністративного стягнення у виді суспільно корисних робіт	286
Стаття 475. Ухилення від відбудовання покарання у виді обмеження волі та у виді позбавлення волі	286
Стаття 476. Невиконання обмежувальних заходів, обмежувальних приписів або непроходження програми для кривдників	287
Стаття 477. Злісна непокоря вимогам адміністрації установи виконання покарань	287
Стаття 478. Дії, що дезорганізують роботу установ виконання покарань	287
Стаття 479. Втеча з місця позбавлення волі або з-під варти	288
Стаття 480. Втеча із спеціалізованого лікувального закладу	288
Стаття 481. Порушення правил адміністративного нагляду	288

Стаття 482. Приховування злочину	288
Стаття 483. Втручання в діяльність захисника чи представника особи	289
Стаття 484. Погроза або насильство щодо захисника чи представника особи	289
Стаття 485. Умисне знищення або пошкодження майна захисника чи представника особи	290
Стаття 486. Посягання на життя захисника чи представника особи у зв'язку з діяльністю, пов'язаною з наданням правової допомоги	290
Стаття 487. Представництво в суді без повноважень	290

РОЗДІЛ ХІХ. КРИМІНАЛЬНІ ПРАВОПОРУШЕННЯ ПРОТИ ВСТАНОВЛЕНОГО ПОРЯДКУ НЕСЕННЯ ВІЙСЬКОВОЇ СЛУЖБИ (ВІЙСЬКОВІ КРИМІНАЛЬНІ ПРАВОПОРУШЕННЯ)

Стаття 488. Поняття військового кримінального правопорушення	291
Стаття 489. Непокора	292
Стаття 490. Невиконання наказу	292
Стаття 491. Опір начальника або примушування його до порушення службових обов'язків	293
Стаття 492. Погроза або насильство щодо начальника	293
Стаття 493. Порушення статутних правил взаємовідносин між військовослужбовцями за відсутності відносин підлеглих	294
Стаття 494. Самовільне залишення військової частини або місця служби	294
Стаття 495. Дезертирство	295
Стаття 496. Ухилення від військової служби шляхом самокалічення або іншим способом	296
Стаття 497. Викрадення, привласнення, вимагання військовослужбовцем зброї, бойових припасів, вибухових або інших бойових речовин, засобів пересування, військової та спеціальної техніки чи іншого військового майна, а також заволодіння ними шляхом шахрайства або зловживання службовим становищем	296
Стаття 498. Умисне знищення або пошкодження військового майна	297
Стаття 499. Необережне знищення або пошкодження військового майна	298
Стаття 500. Втрата військового майна	298
Стаття 501. Порушення правил поведження зі зброєю, а також із речовинами і предметами, що становлять підвищену небезпеку для оточення	298
Стаття 502. Порушення правил водіння або експлуатації машин	299
Стаття 503. Порушення правил польотів або підготовки до них	299
Стаття 504. Порушення правил кораблеводіння	300
Стаття 505. Порушення статутних правил вартової служби чи патрулювання	300
Стаття 506. Порушення правил несення прикордонної служби	301
Стаття 507. Порушення правил несення бойового чергування	301
Стаття 508. Порушення статутних правил внутрішньої служби	301
Стаття 509. Розголошення відомостей військового характеру, що становлять державну таємницю, або втрата документів чи матеріалів, що містять такі відомості	302
Стаття 510. Недбале ставлення до військової служби	302
Стаття 511. Бездіяльність військової влади	303
Стаття 512. Перевищення військовою службовою особою влади чи службових повноважень	303
Стаття 513. Здача або залишення ворогові засобів ведення війни	304
Стаття 514. Залишення гинучого військового корабля	304
Стаття 515. Самовільне залишення поля бою або відмова діяти зброєю	305
Стаття 516. Добровільна здача в полон	305
Стаття 517. Злочинні дії військовослужбовця, який перебуває в полоні	305
Стаття 518. Мародерство	305
Стаття 519. Насильство над населенням у районі воєнних дій	306
Стаття 520. Погане поведження з військовополоненими	306
Стаття 521. Незаконне використання символіки Червоного Хреста, Червоного Півмісяця, Червоного Кристала та зловживання нею	306

Стаття 522. Образа честі і гідності військовослужбовця, погроза військовослужбовцю	306
РОЗДІЛ XX. КРИМІНАЛЬНІ ПРАВОПОРУШЕННЯ ПРОТИ МИРУ, БЕЗПЕКИ ЛЮДСТВА ТА МІЖНАРОДНОГО ПРАВОПОРЯДКУ307	
Стаття 523. Пропаганда війни	307
Стаття 524. Виготовлення, поширення комуністичної, нацистської символіки та пропаганда комуністичного та націонал-соціалістичного (нацистського) тоталітарних режимів	307
Стаття 525. Виправдовування, визнання правомірною, заперечення збройної агресії Російської Федерації проти України, глорифікація її учасників	308
Стаття 526. Злочин агресії	309
Стаття 527. Воєнні злочини	309
Стаття 528. Застосування зброї масового знищення	310
Стаття 529. Розроблення, виробництво, придбання, зберігання, збут, транспортування зброї масового знищення	310
Стаття 530. Екоцид	310
Стаття 531. Геноцид	310
Стаття 532. Злочини проти людяності	311
Стаття 533. Посягання на життя представника іноземної держави	312
Стаття 534. Злочини проти осіб та установ, що мають міжнародний захист	313
Стаття 535. Незаконне використання символіки Червоного Хреста, Червоного Півмісяця, Червоного Кристала	313
Стаття 536. Піратство	313
Стаття 537. Найманство	313
ПРИКІНЦЕВІ ТА ПЕРЕХІДНІ ПОЛОЖЕННЯ	314

Наукове видання

Вереша Роман Вікторович

**ПРОЄКТ КРИМІНАЛЬНОГО
КОДЕКСУ УКРАЇНИ
(АЛЬТЕРНАТИВНИЙ)**

Відповідальний за випуск
Комп'ютерна верстка
Обкладинка

О. В. Діордійчук
Д. М. Алексєєв
В. С. Жиборовський

Підписано до друку 14.02.2025 р. Формат 60 x 84^{1/16}.
Папір офсетний. Гарнітура «Times New Roman».
Друк офсетний. Умовн.-друк. арк. 19,3.

Видавництво «Алерта»

04210, м. Київ, а/с 112.

Тел.: (044) 223-15-25, (099) 607-97-62.

E-mail: alerta.prawoavednist@gmail.com, веб-сайт: alerta.kiev.ua
Свідоцтво суб'єкта видавничої справи ДК № 788 від 29.01.2002 р.